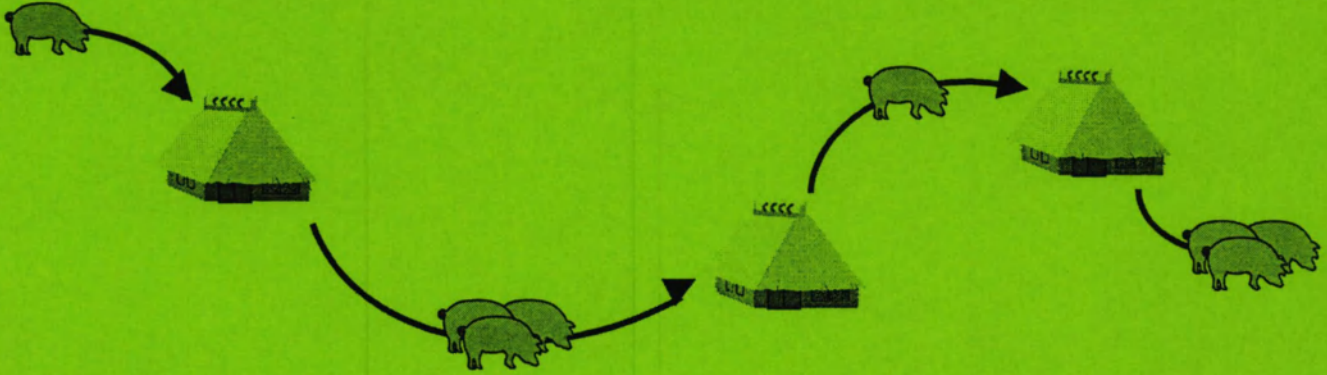

1005

100632

Deel II van het onderzoek naar de
haalbaarheid van een gesloten structuur van de
varkenshouderij in 'Het Binnenveld'

E- 61217W

Deel II van het onderzoek naar de haalbaarheid van een gesloten structuur in de varkenshouderij in 'Het Binnenveld'

In opdracht van: 'Achterberg' in overleg met 'De Kraats'
(H. van Steenbergen, J. Adams, M. van de Berg, H. van
Roekel, H. Wisserhof, G. v.d. Scheur, D. Versteeg),

Stichting Vernieuwing Gelderse Vallei

Uitvoerders: Landbouwniversiteit Wageningen, Departement Economie
en Management
(H. Dubbeld, S. Horst)

De Landbouw Voorlichting,

Team Varkenshouderij
(H. Langeler, T. Verhoef)

Financiering: Stichting Vernieuwing Gelderse Vallei

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	1
2. AANPAK	1
2.1 Enquête	2
2.2 Berekeningen	3
2.2.1 Aantal verkochte opfokzeugen per bedrijf per jaar.....	3
2.2.2 Aantal aangekochte opfokzeugen per bedrijf per jaar.....	3
2.2.3 Aantal verkochte biggen per bedrijf per jaar	3
2.2.4 Aantal aangekochte biggen per bedrijf per jaar.....	4
3. RESULTATEN	4
3.1 Algemeen.....	4
3.2 De ondernemer	4
3.3 Bedrijven.....	5
3.4 Aantal varkens.....	5
3.5 Productiekengetallen	7
3.6 Dierstromen in/uit 'Achterberg'.....	7
3.7 Dierstromen in/uit 'Het Binnenveld'	9
3.8 Vooruitblik op het jaar 2005.....	10
3.8 Contactstructuur	11
4. CONCLUSIES	11
5. AANBEVELINGEN	12

1. Inleiding

De laatste tijd staat de varkenshouderij in de schijnwerpers mede als gevolg van de varkenspest. De varkenspestuitbraak heeft geleid tot nieuwe wetgeving leidend tot een herstructurering en reconstructie van de Nederlandse varkenshouderij. Clustervorming, om de risico's op het verspreiden van ziektekiemen zo klein mogelijk te houden, vormt een centrale rol in de wetgeving. In dit kader is het transport van dieren belangrijk. Het verplaatsen van varkens over korte en lange afstand en het aantal contacten tussen bedrijven zouden geminimaliseerd moeten worden. De Stichting Vernieuwing Gelderse Vallei (SVGv) ziet zich geconfronteerd met de opgave tot herstructurering en reconstructie van de Gelderse Vallei. Onderzoek op kleinere schaal in deze cluster kan bijdragen aan meer zicht op de kansen en voorwaarden hierbij.

In de regio 'Het Binnenveld' (gelegen tussen Ede, Wageningen en Veenendaal) hebben een aantal ondernemers het idee opgevat om de mogelijkheid te bekijken of deze regio meer zelfvoorzienend zou kunnen worden. Concreet houdt dit in dat de dierstromen van opfokzeug tot en met vleesvarkens bij voorkeur binnen het gebied afspelen. Een kleine export van dieren zou mogelijk zijn, maar er moet voorkomen worden dat er dieren in het gebied geïmporteerd worden.

Het hieronder beschreven onderzoek probeert een antwoord te geven op de volgende vraagstellingen:

- Geven de bedrijven en de aantallen dieren in de regio de mogelijkheid om een (meer) gesloten structuur te maken?
- Hoe worden de dierstromen en de mogelijk gesloten structuur in de komende jaren beïnvloed door de voorgenomen ontwikkeling van de bedrijven?

Een nevenvraag in het onderzoek was om door de antwoorden op de twee voorgaande vraagstellingen meer zicht op de kansen en voorwaarden bij clustervorming in de Gelderse Vallei te verkrijgen.

2. Aanpak

De regio 'Het Binnenveld' maakt deel uit van het (formele) cluster 'De Gelderse Vallei'. 'Het Binnenveld' kan weer opgedeeld worden in twee sub-regio's, namelijk 'De Kraats' en 'Achterberg'. 'De Kraats' omvat de plaatsen Wageningen en Bennekom. 'Achterberg' omvat de plaatsen Rhenen, Achterberg en Veenendaal, zie figuur 1. 'De Gelderse Vallei' is niet zijn geheel in figuur 1 opgenomen, deze regio loopt door tot aan Harderwijk. 'Het Binnenveld' ligt in het zuiden van 'De Gelderse Vallei'. De sub-regio 'Achterberg' vormt het linkerdeel van 'Het Binnenveld', 'De Kraats' vormt het rechterdeel van 'Het Binnenveld'.

In 'De Kraats' lagen in 1998 naar schatting 70 varkensbedrijven, met totaal 500 opfokzeugen, 3.000 zeugen, en 20.000 à 25.000 vleesvarkens. In 'Achterberg' lagen in 1998 naar schatting 60 varkensbedrijven, met totaal 250 opfokzeugen, 1500 zeugen, en 10.000 à 15.000 vleesvarkens. De sub-regio's functioneren nagenoeg onafhankelijk van elkaar. Er bestaan weinig bedrijfscontacten tussen de twee sub-regio's. Vanuit deze achtergrond en de intensieve dataverzameling die nodig is voor het beantwoorden van de vraagstellingen, is er voor gekozen om het onderzoek in twee delen op te splitsen. Het eerste gedeelte 'De Kraats' is in '97 uitgevoerd en in '98 gerapporteerd. Het tweede gedeelte 'Achterberg' is eind '98 uitgevoerd en wordt in dit rapport ('99) gerapporteerd.

Figuur 1. Weergave van de regio's 'De Gelderse Vallei', 'Het Binnenveld', 'De Kraats' en 'Achterberg'.

2.1 Enquête

Voor het verzamelen van de benodigde gegevens zijn, in de periode november- december 1998, de ondernemers in de sub-regio 'Achterberg' benaderd of zij hun medewerking wilden verlenen aan het onderzoek. Bij de deelnemers aan het onderzoek is een mondelinge enquête afgenomen, waarbij naar de volgende gegevens is gevraagd:

- Leeftijd ondernemer
- Aanwezigheid opvolger
- Bedrijfs grootte in gemiddelde aantallen aanwezige (opfok)zeugen en vleesvarkens (in 1999, 2000 en 2005)
- Productiekengetallen (zeugenhouderij en/of vleesvarkenshouderij) (in 1996, 1997 en 1998)
- Aantal contactbedrijven voor aankoop en/of verkoop van dieren, per maand en het aantal dieren per levering (in 1998, 1999 en 2000)
- Gebied waar dieren worden aangekocht en/of verkocht (in 1998)
- Sprake van een vast contract voor afname en/of levering van dieren
- Deelname aan IKB.

De in 'Achterberg' afgenomen enquêtes zijn aangepast ten opzichte van de in 'De Kraats' afgenomen enquêtes. De belangrijkste aanpassingen zijn de volgende:

- In de nieuwe enquête wordt specifiek naar aantallen (opfok)zeugen en biggen gevraagd in plaats van alleen naar de productie kengetallen te vragen.
- In de nieuwe enquête wordt naar het aantal (niet)fokzeugenrechten gevraagd
- Er wordt naar het gemiddelde aanwezige aantal (opfok)zeugen en vleesvarkens gevraagd in plaats van het aantal varkensplaatsen.
- In de nieuwe enquête wordt naar contactadressen gevraagd in plaats van alleen de plaatsnamen.
- Er wordt specifiek gevraagd naar het aantal contactbedrijven.

Na afname van de enquêtes zijn de bedrijven onderverdeeld in fokbedrijven en niet-fokbedrijven, waarbij de laatste onderverdeeld is in zeugenbedrijven, (half)gesloten bedrijven en vleesvarkensbedrijven (zie tabel 1).

Tabel 1: Bedrijfstypering

Bedrijfstype	Aantal vleesvarkens per zeug
Fokbedrijf	-
Niet-fokbedrijf	
Zeugenbedrijf	< 0,6
Half gesloten bedrijf	0,6 - 4,0
Gesloten bedrijf	4,0 - 8,0
Vleesvarkensbedrijf	> 8

Een *zeugenbedrijf* heeft overwegend zeugen, maar kan ook enkele vleesvarkens hebben (maximaal 0,6 vleesvarkensplaatsen per zeugenplaats). In definitie is een zeugenbedrijf echter een big-verkopend bedrijf. Een *(half) gesloten bedrijf* heeft tussen de 0,6 en 8,0 vleesvarkensplaatsen per zeugenplaats. Een *vleesvarkensbedrijf* heeft overwegend vleesvarkens, maar kan ook enkele zeugen hebben. Het aantal vleesvarkensplaatsen is in verhouding tot het aantal zeugenplaatsen echter groot ($> 8 : 1$). Een vleesvarkensbedrijf is in definitie een big-aankopend bedrijf.

2.2 Berekeningen

De mogelijkheid van een gesloten structuur in 'Achterberg' wordt bepaald door de mogelijkheid van een evenwicht in het gebied in het aantal dieren dat per jaar aangekocht en/of verkocht wordt. Binnen de vier genoemde bedrijfstypen gaat het dan om het aantal verkochte opfokzeugen, het aantal aangekochte opfokzeugen, het aantal verkochte biggen, en het aantal aangekochte biggen voor opleg in de vleesvarkensafdelingen (in aantallen per jaar). De berekeningen van deze parameters zijn gebaseerd op de door de varkenshouders aangegeven aantallen ge- of verkochte (opfok)zeugen en biggen. Hierbij is onderscheid gemaakt in geltjes (opfokzeugen van 10 weken oud) , opfokzeugen (7 maanden oud) en biggen (de niet-opfokzeugen).

2.2.1 Aantal verkochte opfokzeugen per bedrijf per jaar

Het aantal opfokzeugen dat een fokbedrijf verkoopt komt voort uit het verschil tussen het aantal grootgebrachte opfokzeugen en het aantal benodigde opfokzeugen ter vervanging van de eigen zeugenstapel. De (sub)fokbedrijven in 'Achterberg' kopen alle opfokzeugen op 10 weken aan en verkopen deze als ze 7 maanden oud zijn. Zij hebben geen zeugenstapel en daarom ook geen opfokzeugen ter vervanging van de eigen zeugenstapel.

In de enquête wordt specifiek naar het aantal verkochte opfokzeugen per jaar gevraagd.

2.2.2 Aantal aangekochte opfokzeugen per bedrijf per jaar

Het aantal opfokzeugen dat een zeugenbedrijf of een (half) gesloten bedrijf per jaar aankoopt, wordt bepaald door het aantal benodigde opfokzeugen ter vervanging van de zeugenstapel minus het aantal grootgebrachte opfokzeugen.

In de enquête wordt specifiek naar het aantal aangekochte opfokzeugen per jaar gevraagd.

2.2.3 Aantal verkochte biggen per bedrijf per jaar

Het aantal verkochte biggen per jaar wordt voor een zeugenbedrijf bepaald door het totaal aantal grootgebrachte biggen per jaar minus de opgelegde biggen voor de opfok van opfokzeugen. Voor een (half) gesloten bedrijf moet dit aantal nog verminderd worden met het aantal opgelegde biggen in de vleesvarkensafdelingen.

In de enquête wordt specifiek naar het totale aantal geproduceerde biggen en het aantal opgelegde biggen in de vleesvarkensafdelingen gevraagd. In 'Achterberg' worden geen biggen, voor de vervanging van de eigen zeugenstapel, als opfokzeug in het eigen bedrijf grootgebracht.

2.2.4 Aantal aangekochte biggen per bedrijf per jaar

In de vragenlijst wordt specifiek gevraagd naar het totale aantal opgelegde biggen in de vleesvarkensafdelingen. Het aantal aangekochte biggen per jaar is het aantal opgelegde biggen minus het aantal geproduceerde biggen in het eigen bedrijf.

3. Resultaten

3.1 Algemeen

In 1998 is door projectleden een adressenlijst voor de regio 'Achterberg' opgesteld. Deze lijst bevatte 64 adressen. Ten tijde van de afname van de enquête kon gesteld worden dat van de 64 bedrijven:

- 12,5 % Reeds is gestopt
- 4,7 % Gaat stoppen voor 1 januari 1999 (in totaal valt 17,1% af)
- 4,7 % De stal heeft verhuurd
- 3,1 % De stal leeg heeft staan (wordt het eerste half jaar niet vol gelegd)
- 75 % Voorlopig doorgaat (48 bedrijven)

In het gebied worden een groot deel van de varkens verhandeld via een handelaar: 85 % van de bedrijven betreft en zet af via een handelaar, 11 % regelt opleg en afvoer zelf en 4 % is betrokken bij een coöperatie. In 'Het Binnenveld' zijn 13 handelaren voor de veehouderij actief.

In 'Achterberg' zijn veel mesters ten opzichte van het aantal fokkers. Een beperking voor dit project is dat kortgeleden twee relatief grote zeughouders zijn afgevallen. In de regio zijn veel gemengde veehouderijbedrijven met een kleine vleesvarkenstak. Veel van deze bedrijven houden geen cijfers bij, waardoor de aantallen in de enquête niet volledig betrouwbaar zijn.

3.2 De ondernemer

In totaal hebben 47 ondernemers hun medewerking verleend aan de enquête. Eén ondernemer wilde niet deelnemen aan het onderzoek.

Twee ondernemers hadden per bedrijf twee locaties binnen de sub-regio 'Achterberg'. Eén ondernemer had 10 locaties, waarvan één locatie in 'Achterberg' lag.

De jongste ondernemer is 25 jaar, de oudste 64 jaar. De gemiddelde leeftijd was 47 jaar. Zeventien procent van de ondernemers is ouder dan 55 jaar en heeft geen opvolger of de eventuele opvolging is nog onbekend.

3.3 Bedrijven

Uit de enquêtes blijkt dat er in 1998 in 'Achterberg' tenminste 2 fok-, 4 zeugen-, 5 (half) gesloten en 36 vleesvarkensbedrijven waren (Tabel 2).

Tabel 2: Aantal bedrijven in 'Achterberg'

Bedrijfstype	1998	2005
Fokbedrijf	2	1
Niet-fokbedrijf		
Zeugenbedrijf	4	4
(Half) gesloten bedrijf	5	4
Vleesvarkensbedrijf	36	30
Totaal	47	39

Twee vleesvarkenshouders hebben aangegeven voor het jaar 2000 te stoppen. Eén hiervan heeft als reden aangegeven, te gaan verhuizen naar een andere streek. De andere varkenshouder heeft geen specifieke reden aangegeven.

Vier ondernemers van een vleesvarkensbedrijf, één van een fokbedrijf en één van een gesloten bedrijf hebben aangegeven voor het jaar 2005 te stoppen. Deze ondernemers zijn allemaal boven de 55 jaar en hebben geen opvolger. De aangegeven ontwikkelingen zorgen voor afname van het aantal bedrijven tot 39 in het jaar 2005, zie tabel 2.

3.4 Aantal varkens

In 1999 heeft een fokbedrijf in 'Achterberg', naar schatting, gemiddeld 177 opfokzeugen; een zeugenbedrijf 5 opfokzeugen, 152 zeugen en 64 vleesvarkens; een (half)gesloten bedrijf 5 opfokzeugen, 72 zeugen en 286 vleesvarkens; een vleesvarkensbedrijf 1 zeug en 235 vleesvarkens, zie tabel 3.

De vleesvarkensbedrijven zijn gemiddeld klein (235 varkens). Er zijn slechts 4 vleesvarkensbedrijven met meer dan 500 vleesvarkens. 'Achterberg' heeft veel gecombineerde veehouderijen die veelal een relatief kleine vleesvarkenstak hebben.

De (half)gesloten bedrijven zijn gemiddeld groter dan de vleesvarkensbedrijven. Dit komt waarschijnlijk doordat zij in verhouding meer dan de vleesvarkensbedrijven gericht zijn op varkens dan op melkvee. Ook de grote spreiding in het aantal zeugen en vleesvarkens per bedrijf kan hierdoor verklaard worden. Doordat veel bedrijven de varkenshouderij combineren met het houden van rundvee ontstaan grote verschillen in bedrijfsgrootte afhankelijk van het meer dan wel minder gericht zijn op de varkenshouderij.

Tabel 3: Schatting van het gemiddeld aantal aanwezige varkens en het gemiddeld aantal aanwezige (niet-)fokzeugenrechten (FZ dan wel NFZ) per bedrijfstype in 1999 te 'Achterberg'.

	Opfokzeugen	Zeugen	Vleesvarkens	FZ-rechten	NFZ-rechten
Fokbedrijf					
Gemiddeld	177	-	-	-	177
Minimaal	100	-	-	-	100
Maximaal	254	-	-	-	254
Zeugenbedrijf					
Gemiddeld	5	152	64	153	68
Minimaal	0	65	0	68	0
Maximaal	12	320	125	320	125
(Half)gesloten bedrijf					
Gemiddeld	5	72	286	73	256
Minimaal	1	25	180	14	70
Maximaal	10	200	500	203	500
Vleesvarkensbedrijf					
Gemiddeld	0	1	235	2	239
Minimaal	0	0	70	0	70
Maximaal	1	30	760	70	760

In totaal zijn op de bedrijven van de geënquêteerden in het gebied 'Achterberg' in 1999, naar schatting, 401 opfokzeugen, 996 zeugen en 9.901 vleesvarkens, zie tabel 4. Deze bedrijven hebben tezamen 1.045 fokzeugenrechten en 10.509 niet-fokzeugenrechten.

Tabel 4: Schatting van het totaal aantal aanwezige varkens per bedrijfstype in 1999 en 2005 en het totaal aantal aanwezige fokzeug-(FZ) en niet-fokzeugrechten (NFZ) in 1999 te 'Achterberg'.

	Opfokzeugen	Zeugen	Vleesvarkens	FZ-rechten	NFZ-rechten
Fokbedrijf	(1999) 354	0	0	0	354
	(2005) 100	0	0	-	-
Zeugenbedrijf	(1999) 19	607	255	610	270
	(2005) 19	607	255	-	-
(Half)gesloten bedrijf	(1999) 27	359	1.430	365	1.279
	(2005) 26	309	1.250	-	-
Vleesvarkensbedrijf	(1999) 1	30	8.224	70	8.606
	(2005) 0	0	7.979	-	-
Totaal 1999	401	996	9.901	1.045	10.509
Totaal 2005	145	916	9.384	-	-

Door de aangegeven bedrijfsontwikkelingen zal tot het jaar 2005 het aantal opfokzeugen afnemen met 64% tot 145, het aantal zeugen met 8% afnemen tot 916 en het aantal vleesvarkens met 5% afnemen tot 9.384 (naar schatting).

De relatief grote afname van het aantal opfokzeugen wordt veroorzaakt doordat één van de twee fokbedrijven aangeeft te stoppen voor het jaar 2005. Het aantal zeugen en vleesvarkens neemt minder dramatisch af dan verwacht mag worden op basis van de afname van het aantal bedrijven. Het zijn dan

ook kleine bedrijfjes die ermee op gaan houden, waardoor het relatief weinig invloed heeft op het totale aantal varkens in 'Achterberg'.

De verhouding tussen het aantal zeugen en vleesvarkens blijft gelijk in de periode 1999 tot 2005. Bij de zeugenbedrijven blijft deze verhouding 1:0,4 en bij de (half)gesloten bedrijven 1:4.

3.5 Productiekengetallen

In Tabel 4 staan enkele productiekengetallen van bedrijven met zeugen en met vleesvarkens in 'Achterberg'. Tevens staan de gemiddelde gegevens voor Nederland vermeld.

Tabel 4: Productiekengetallen in 'Achterberg' en Nederland

	Achterberg 1997	Achterberg 1998	Nederland 1997
bezettings% zeugen	93,9	90,1	N.B.
grootgebr. biggen/zeug/jaar	22,5	21,8	21,5
afvoer% zeugen	28,5	26,5	43
bezettings% vleesvarkens	92,0	89,6	N.B.
groei/vleesvarken/dag	742,7	742,2	735
levend geslacht gewicht (kg.)	113,5	113,1	113,5

N.B.: niet bekend

Productietechnisch gezien presteren de bedrijven in 'Achterberg' ongeveer gelijk aan het gemiddelde Nederlandse bedrijf. Wel is het afvoerpercentage van de zeugen lager dan gemiddeld. Veel bedrijven in 'Achterberg' zijn minder opfokzeugen gaan kopen omdat de prijzen slecht zijn. Ze houden de zeugen langer aan om de kosten te drukken.

3.6 Dierstromen in/uit 'Achterberg'

In de regio 'Achterberg' werden in 1998 16.150 biggen geproduceerd. De vleesvarkensbedrijven hadden in dat jaar in totaal 23.750 biggen nodig. Het totale aanbod in 'Achterberg' was dus 16.150, de vraag 23.750. Per saldo was er dus een tekort van 7.600 biggen, dit is 32 % van de totale vraag in 'Achterberg'.

Zoals figuur 2 laat zien, werden lang niet alle geproduceerde biggen binnen de regio afgezet. Slechts 1.850 biggen werden binnen 'Achterberg' verkocht. De overige 14.300 biggen werden buiten 'Achterberg' afgezet. 700 Biggen, van de 14.300 die buiten 'Achterberg' werden afgezet, werden in 'De Kraats' verkocht. De overige 13.600 biggen (14.300-700) werden buiten de regio 'Het Binnenveld' verkocht (zie figuur 2 het eerste getal tussen haakjes). Van deze 13.600 biggen werden 5.700 biggen buiten het gebied 'De Gelderse Vallei' afgezet (zie figuur 2 het tweede getal, schuin tussen haakjes).

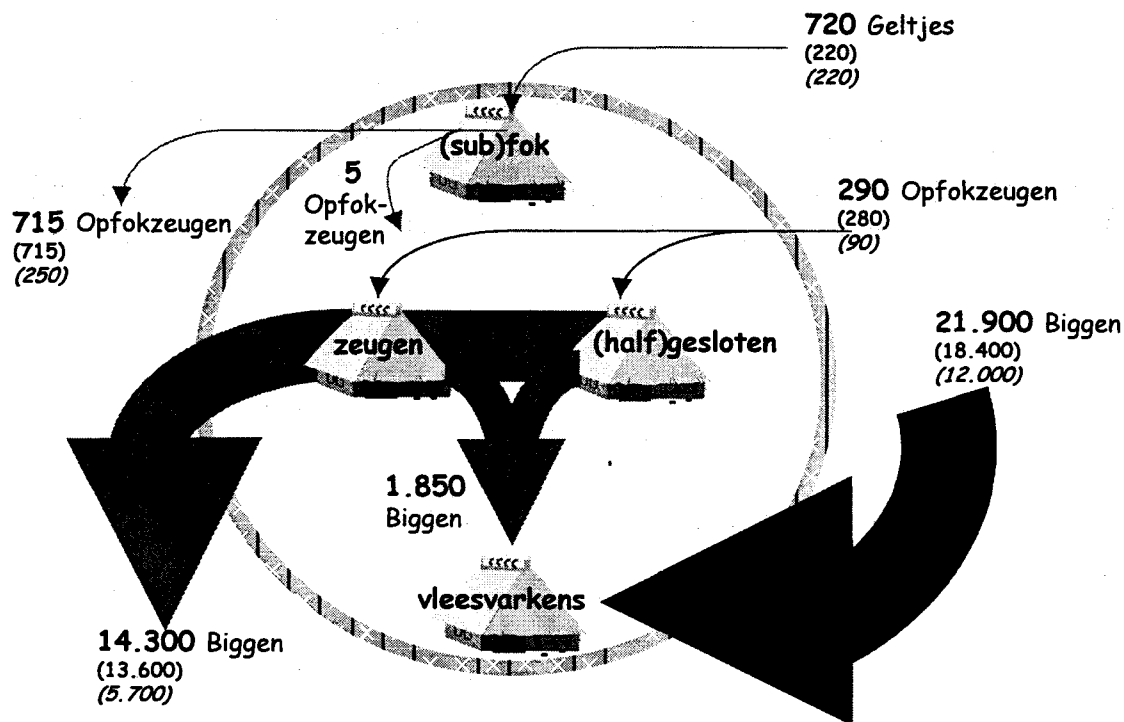
Een soortgelijk verhaal geldt voor de aanvoer van biggen in 'Achterberg'. Van de 23.750 biggen die de regio nodig had, werden slechts 1.850 biggen binnen 'Achterberg' gekocht. De resterende 21.900 biggen werden buiten de regio aangekocht. 3.500 Biggen, van de 21.900 biggen die buiten 'Achterberg' werden gekocht, werden in 'De Kraats' gekocht. De resterende 18.400 biggen (21.900-3.500) werden buiten 'Het Binnenveld' gekocht. Van deze 18.400 biggen, kwamen 12.000 biggen van buiten 'De Gelderse vallei'.

Alle geltjes (10 weken oud) werden buiten de regio gekocht. 220 Geltjes van de 720 werden buiten 'De Gelderse Vallei' en 'Het Binnenveld' gekocht.

5 Opfokzeugen werden binnen 'Achterberg' gekocht, de resterende 290 aangekochte opfokzeugen kwamen van buiten 'Achterberg'. 280 Opfokzeugen, van de 290 die buiten de regio werden aangekocht, werden buiten 'Het Binnenveld' aangekocht (290-280=10 opfokzeugen werden in 'De Kraats aangekocht). Van de 280 opfokzeugen van buiten 'Het Binnenveld', kwamen er 90 van buiten 'De Gelderse Vallei'.

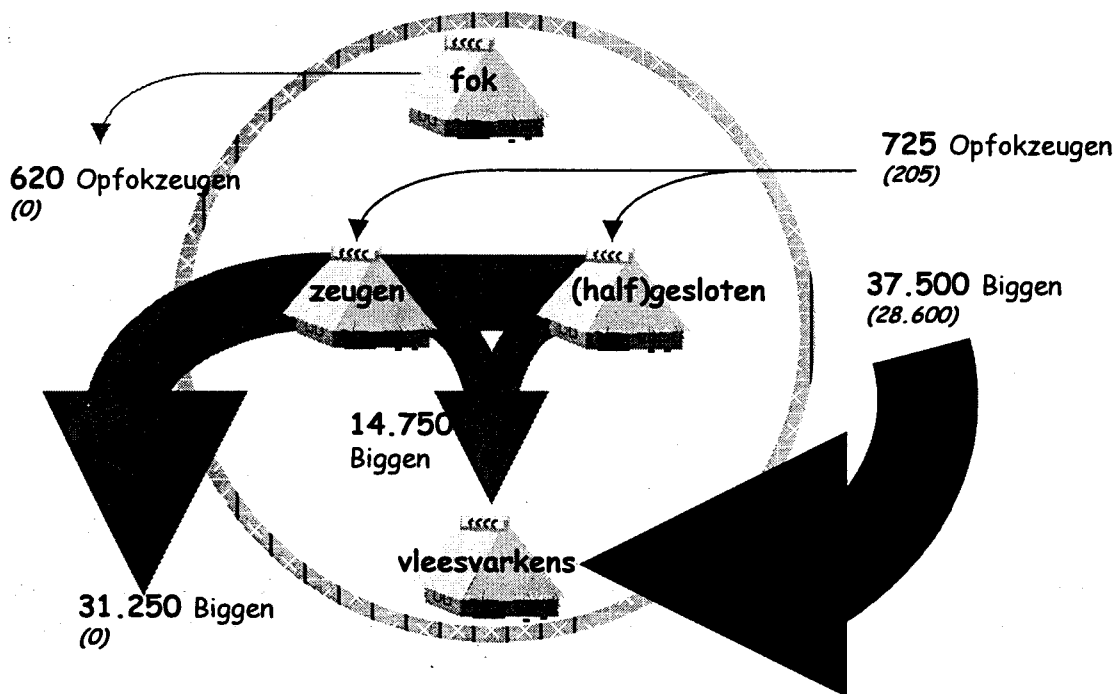
715 Opfokzeugen werden buiten 'Achterberg' en 'De Kraats' verkocht. 250 Opfokzeugen van deze 715 kwamen van buiten de 'Gelderse Vallei'.

Op jaarbasis was binnen 'Achterberg' een tekort aan geltjes van 720 (100 %) en een overschot aan opfokzeugen van 425 (144 %).

Figuur 2: Schatting van de dierstroom in de sub-regio 'Achterberg' in 1998, uitgedrukt in aantal dieren per jaar. Tussen haakjes staat het aantal dieren dat buiten 'Het Binnenveld' is verkocht of aangekocht. *Schuin tussen haakjes staat het aantal dieren dat buiten 'De Gelderse Vallei' is verkocht of aangekocht.*

Voor de volledigheid is in figuur 3 het plaatje van de dierstroom in 'De Kraats', uit deel I van het onderzoek naar een gesloten structuur in 'Het Binnenveld', opgenomen. Deze dierstroom hebben betrekking op het jaar 1997. Ze kunnen vergeleken worden met de dierstroom in 'Achterberg' in 1998 om een (indicatief) beeld te krijgen van de dierstroom in 'Het Binnenveld'.

Figuur 3: Dierstromen in 'De Kraats' in 1997 in aantal dieren per jaar. Schuin tussen haakjes staat het aantal dieren dat buiten 'De Gelderse Vallei' ver-/aangekocht is.

3.7 Dierstromen in/uit 'Het Binnenveld'

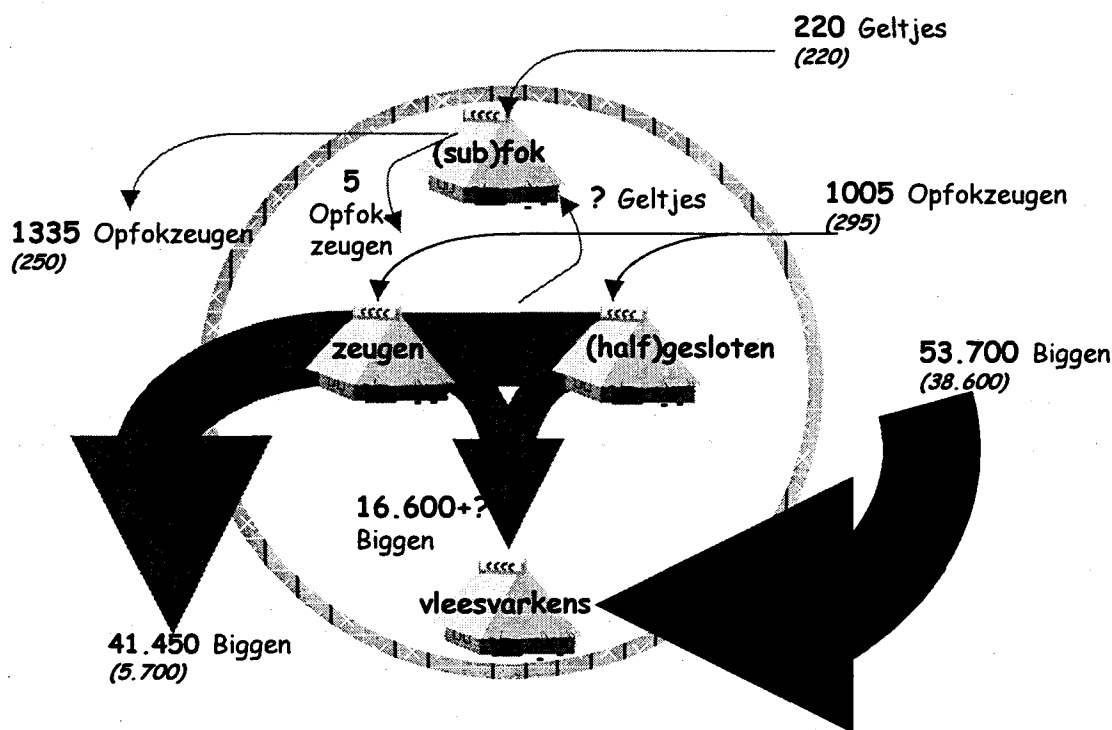
In figuur 4 worden de dierstromen in/uit 'Het Binnenveld' weergegeven. De getallen zijn schattingen van het transport in 1998. Niet alle dierstromen konden in kaart gebracht worden, omdat de enquêtes van 'Achterberg' en 'De Kraats' niet in hetzelfde jaar zijn afgenomen. Door wijzigingen in dierstromen en bedrijfscontacten in 1997 en 1998, komen enkele dierstromen binnen 'Het Binnenveld' niet volledig overeen. De betreffende dierstromen zijn in figuur 4 met een vraagteken aangegeven.

In 'Het Binnenveld' werden in 1998 minstens 58.050 biggen geproduceerd (41.450+16.600+?). De vleesvarkensbedrijven hadden in dat jaar minimaal 70.300 biggen nodig (53.700+16.600+?). Het (minimale) totale aanbod in 'Achterberg' was dus 58.050, de vraag 70.300. Per saldo was er dus een tekort van 12.250 biggen (53.700-41.450), dit is 17 % van de totale vraag in 'Het Binnenveld'.

Zoals figuur 4 aangeeft zijn niet alle biggen binnen de regio verkocht. De zeugen-/ (half)gesloten bedrijven in 'Het Binnenveld' hebben naar schatting 16.600 plus een onbekend aantal biggen aan vleesvarkensbedrijven binnen de regio verkocht. Daarnaast hebben ze 41.450 biggen buiten de regio verkocht. De vleesvarkens bedrijven hebben 16.600 plus een onbekend aantal biggen van de zeugen-/ (half)gesloten bedrijven binnen de regio gekocht en 53.700 biggen van bedrijven buiten de regio gekocht.

De fokbedrijven in 'Het Binnenveld', hebben naar schatting, in 1998, 220 geltjes (10 weken oud) van buiten de regio gekocht. Zij hebben een onbekend aantal geltjes binnen de regio, van zeugen-/ (half)gesloten bedrijven, gekocht. De fokbedrijven hebben bijna alle opfokzeugen buiten 'Het Binnenveld' verkocht, slechts 5 opfokzeugen werden binnen de regio verkocht. De zeugen-/ (half)gesloten bedrijven hebben 5 opfokzeugen binnen de regio gekocht, een onbekend aantal geltjes (10 weken oud) binnen de regio verkocht, 1005 opfokzeugen (7 maanden oud) van bedrijven buiten de regio gekocht en 41.450 biggen buiten de regio verkocht.

Per saldo was in 1998 in 'Het Binnenveld', naar schatting, een tekort aan geltjes (10 weken oud) van 220 en een overschot aan opfokzeugen (7 maanden oud) van 325.

Figuur 4: Schatting van de dierstromen in de regio 'Het Binnenveld' met behulp van de enquêtes van 'Achterberg' uit 1998 en van 'De Kraats' uit 1997, uitgedrukt in aantal dieren per jaar. *Schuin tussen haakjes staat het aantal dieren dat buiten 'De Gelderse Vallei' is verkocht dan wel aangekocht.*

3.8 Vooruitblik op het jaar 2005

In paragraaf 3.3 is reeds kort ingegaan op de bedrijfsontwikkelingen in 'Achterberg' tot het jaar 2005.

Het aantal zeugen zal met 80 afnemen. Omgerekend naar het aantal biggen komt dit neer op een afname van 1743 biggen, uitgaande van het kengetal 'aantal grootgebrachte biggen per zeug', dat in 1998 21,8 biggen per zeug bedroeg. Het biggenaanbod zal dus in het jaar 2005 met ongeveer 1750 biggen gedaald zijn.

De vraag naar biggen zal in het jaar 2005 met ongeveer 500 biggen gedaald zijn (zie tabel 4).

Gezien het aanbod biggen sterker daalt dan de vraag, zal in het jaar 2005 het biggentekort groter worden. Dit tekort zal ongeveer 1250 biggen groter zijn dan in 1998 (1750-500 biggen) en zal neerkomen op een totaal van ongeveer 8.850 biggen (7.600+1250; dit is het biggentekort in 1998 plus de groei van het biggentekort in 2005).

3.8 Contactstructuur

Gemiddeld hadden de fok-, zeugen- en (half)gesloten bedrijven uit 'Achterberg' in 1998 één contactbedrijf voor de aankoop van opfokzeugen (zie tabel 5). De fokbedrijven hadden gemiddeld 10 contactbedrijven voor de verkoop van opfokzeugen.

Voor het afleveren van de biggen hadden de zeugen- en (half)gesloten bedrijven gemiddeld 6 contactbedrijven, dit aantal varieerde van 1 tot 12.

Voor de aankoop van biggen hadden de vleesvarkensbedrijven gemiddeld 2 contactbedrijven. De vleesvarkensbedrijven die alleen binnen 'Het Binnenveld' biggen aankochten, hadden gemiddeld 1 contactbedrijf voor de aankoop van biggen.

27 Vleesvarkensbedrijven kochten biggen buiten 'Achterberg' aan. Het aantal contactbedrijven voor de aankoop van biggen was voor de groep bedrijven die buiten 'Het Binnenveld' biggen aankochten groter (range 1 tot 6) dan de groep bedrijven die binnen 'Het Binnenveld' biggen aankochten (range 1 tot 3).

Het totale aantal contactbedrijven buiten 'Achterberg' voor aankoop van biggen was maximaal 44. Binnen 'Achterberg' was dit maximaal 10. (Als alle bedrijven een ander aankoop-contactadres hebben).

Tabel 5: Aantal contactbedrijven in 1998

	Gemiddeld	Minimum - Maximum
... voor aankoop van opfokzeugen	1	1 - 1
... voor verkoop van biggen	6,2	1 - 12
... voor aankoop van biggen	1,6	1 - 6
... binnen 'De Kraats'	1,3	1 - 3
... buiten 'De Kraats'	1,7	1 - 6

4. Conclusies

Uit de enquête gehouden onder varkenshouders in 'Achterberg' kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

- 'Achterberg' is netto een bigimporterend gebied. Voor een gesloten structuur is de verhouding tussen het aantal zeugen en vleesvarkens te groot. Nu is de verhouding ongeveer 1: 10. Een verhouding van 1: 6 à 7 zou idealer zijn met het oog op een gesloten structuur.
- In de periode tussen 1998 en 2005 zal in 'Achterberg' het totaal aantal (opfok)zeugen en vleesvarkens afnemen. Het aanbod biggen zal sterker dalen dan de vraag naar biggen. Hierdoor zal het biggentekort toenemen en worden de mogelijkheden voor een gesloten structuur negatief beïnvloed.
- Het aantal externe contacten van de vleesvarkensbedrijven is in verhouding tot het aantal bedrijven in 'Achterberg' groot. Dit brengt grote risico's, op bijvoorbeeld de insleep van dierziekten, met zich mee.
- 'Achterberg' is een varkensgebied met relatief veel kleine vleesvarkensbedrijven. De zeugen- en (half) gesloten bedrijven zijn van gemiddelde omvang. Voor een gecontroleerde afzet van zoveel

mogelijk biggen binnen het gebied, kan dit verschil in bedrijfsgrootte met name voor de zeugen- en (half) gesloten bedrijven tot problemen leiden met de huidige wettelijke maatregelen omtrent het maximum aantal contactbedrijven.

- In vergelijking met 'De Kraats' is het aantal bedrijven in 'Achterberg' en, daaraan gerelateerd, het aanbod biggen en de vraag naar biggen beduidend lager. Desalniettemin is het biggentekort in 'Achterberg' groter dan in 'De Kraats'. In 'Achterberg' is het percentage biggen dat buiten de regio wordt verkocht dan ook veel hoger dan in 'De Kraats'.
- 'Het Binnenveld' is een bigimporterend gebied. Het grootste deel van de import wordt buiten 'De Gelderse Vallei' aangekocht. De verkoop van biggen vindt grotendeels buiten 'Het Binnenveld', maar binnen 'De Gelderse Vallei' plaats.

5. Aanbevelingen

Voor de aanbevelingen wordt in de eerste plaats verwezen naar het rapport van deel I van het onderzoek naar een gesloten structuur in 'Het Binnenveld'. Hieronder worden alleen enkele aanvullingen gegeven.

- Stimulering van het aantal zeugenbedrijven in 'Het Binnenveld', maar, bij gebrek aan beter, ook in 'De Gelderse Vallei'. Gestreefd zou moeten worden naar een verhouding zeugen: vleesvarkens van 1: 6 à 7. Als aankoop van biggen in 'Het Binnenveld' niet mogelijk is, zou op zijn minst het aanbod in 'De Gelderse Vallei' voldoende moeten zijn.
- Zoeken naar een structuur waarin het voor handelaren aantrekkelijk wordt om samen te werken. Voor de ideale situatie zouden alle handelaren hun gegevens van 'Het Binnenveld' moeten bundelen, zodat een optimaal inzicht verkregen wordt in vraag en aanbod.
- Zoeken naar een structuur waarin het voor bedrijven en handelaren aantrekkelijk wordt om varkens binnen het gebied aan te kopen en te verkopen. Gezien de vraag naar biggen groter is dan het aanbod, zou de verkoop van biggen voor een veel groter deel binnen 'Het Binnenveld' plaats moeten kunnen vinden.